Η πορνεία (Jean Claude Larchet)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 22 Σεπτεμβρίου, 2008

Το πάθος της πορνείας συνίσταται στην παθολογική χρήση της σεξουαλικότητας [Σ.τ.μ.: Θα προτιμήσουμε τη χρήση της, ξενικής προέλευσης, λέξης «σεξουαλικότητα» έναντι των ελληνικών όρων: γενετήσιο ένστικτο, ερωτική διάθεση κ.λπ.] από τον άνθρωπο (Η λέξη πορνεία δηλώνει, κυριολεκτικά, τη σεξουαλική ικανοποίηση έξω από το γάμο. Οι Πατέρες όμως περιλαμβάνουν υπό τον όρο αυτό όλες τις μορφές των σεξουαλικών παθών. Η γαλλική λέξη «luxure», φαίνεται, ελλείψει καλύτερης, η καταλληλότερη για ν' αποδώσει τη συγκεκριμένη έννοια, καθώς το λεξικό Robert της γαλλικής γλώσσας την αποδίδει ως «recherché des plaisirs sexuelles» (αναζήτηση των σαρκικών ηδονών).

Πριν από κάθε άλλη θεώρηση, πρέπει να διευκρινήσουμε με σαφήνεια ότι **η χρήση της σεξουαλικότητας δεν είναι, με κανένα τρόπο και πουθενά, έμφυτη στην ανθρώπινη φύση και εμφανίζεται στην ανθρωπότητα μόνο ως συνέπεια του αμαρτήματος των πρώτων γονέων μας**. **Μόνο αφού αποστράφηκαν το Θεό, ο Αδάμ και η Εύα, επεθύμησαν ο ένας τον άλλο και ενώθηκαν σεξουαλικά, διδάσκουν οι Πατέρες αναφερόμενοι στις ενδείξεις της Αγίας Γραφής** (πρβλ. Γέν. 3, 16· 4, 1). Να γιατί ο Αγιος Ιωάννης Δαμασκηνός προσδιορίζει: «Η παρθενία άνωθεν και εξ αρχής εφυτεύθη τη φύσει των ανθρώπων εκ παρθένου γαρ γης ο άνθρωπος πεπλαστούργηται, εκ μόνου Αδάμ η Εύα έκτισται, εν παραδείσω παρθενία επολιτεύετο [...] ότε δια της παραβάσεως θάνατος εις τον κόσμον εισήλθε, τότε έγνω Αδάμ την γυναίκα αυτού και συνέλαβε και εγέννησε». Παρόμοια διδάσκει ο Αγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος: «Μετά την παρακοήν, μετά την έκπτωσιν την εκ του παραδείσου, Αδάμ έγνω Εύαν την γυναίκα αυτού. Προ γαρ της παρακοής αγγελικόν εμιμούντο βίον [...]. Ώστε εξ αρχής και εκ προοιμίων τα της παρθενίας αρχήν ελάμβανε» [Οι Πατέρες διαβεβαιώνουν ότι αν οι άνθρωποι είχαν παραμείνει στην αρχέγονη (προπτωτική) κατάσταση, ο Θεός με άλλο τρόπο, μη σε-ξουαλικό, θα προέβλεπε το «αυξάνεσθε και πληθύνεσθε» αυτών (βλέπε ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ, Quaestiones et dubia, 1, 3. *Περί απορίων*, 41, PG 91, 1309[A]). Το γεγονός ότι, κατά τη δημιουργία, τους εφοδίασε με αναπαραγωγικά όργανα, ήταν συνέπεια ότι προέβλεπε τις ανάγκες που θα προέκυπταν από την πτώση τους, την οποία προγνώριζε χωρίς να προ(καθ)ορίζει. Επίσης, κατ' αυτό τον τρόπο, η παρθενία δεν θα επιβαλλόταν στους πρωτόπλαστους εκ φύσεως, αλλά θα ερχόταν ως αποτέλεσμα προσωπικής επιλογής τους, που θα τους έδινε δύναμη και αξία (βλέπε ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, *Περί παρθενίας*, 17. *Γένεσις-ομιλία*, 18, 4)].
Στην κατάσταση της ανθρωπότητας που ακολουθεί την πτώση των προπατόρων, κανόνας τελειότητας παραμένει η παρθενία. Εν τούτοις, **η**

χρήση της σεξουαλικότητας στο πλαίσιο του γάμου με κανένα τρόπο και πουθενά δεν καταδικάζεται: επιτρέπει τη διαιώνιση του ανθρώπινου γένους στη νέα κατάσταση που βρίσκεται και για το λόγο αυτό ευλογείται από το Θεό (πρβλ. Γέν. 9, 7). Οι Πατέρες, ακολουθώντας το παράδειγμα του Χριστού που ευλόγησε με την παρουσία του το γάμο στην Κανά, καθώς και τις αποστολικές διδασκαλίες (Εβρ. 13, 4· Α' Κορ. 7, 28), αναγνωρίζουν την πλήρη νομιμότητα της χρήσης της σεξουαλικότητας στο γάμο και αναγνωρίζουν επιπλέον την αξία της (Η Σύνοδος της Γάγγρας (4ος αι.) στον 1ο κανόνα της καταδικάζει την περιφρόνηση και μομφή των συζυγικών σχέσεων), θεωρούν ότι και αυτή **καλείται στον ίδιο αγιασμό**, όπως και οι υπόλοιπες λειτουργίες της ανθρώπινης ύπαρξης.
Στο πλαίσιο του γάμου, το πάθος της πορνείας δεν έγκειται λοιπόν στη χρήση τής σεξουαλικής λειτουργίας, αλλά **στην κατάχρηση και τη διεστραμμένη χρήση της**. Η έννοια τής κατάχρησης, όπως συχνά τη συναντάμε στις πατερικές διδαχές, **έχει ποιοτική έννοια και όχι ποσοτική χροιά**: σημαίνει εδώ, όπως και αλλού, **κακή χρήση τής θεωρούμενης λειτουργίας, διαστροφή, χρήση αντίθετη στη φυσική σκοπιμότητα και γι' αυτό παρά φύση και ανάρμοστη χρήση, μ' άλλα λόγια παθολογική**. Να γιατί ο Αγιος Μάξιμος εκφράζεται με πιο συγκεκριμένο τρόπο κάνοντας λόγο για το πάθος αυτό και για τα υπόλοιπα: «Ουδέν εν τοις ούσι κακόν, ει μη η παράχρησις, ήτις επισυμβαίνει εκ του νου αμελείας περί την φυσικήν γεωργίαν [Σ.τ.μ.: Φυσική γεωργία είναι η καλλιέργεια της φύσης]». Ο Αγιος Ισαάκ ο Σύρος, όταν υπενθυμίζει το πάθος τής πορνείας, αναπτύσσει μια παρόμοια άποψη και υπογραμμίζει επομένως **την ευθύνη τού ανθρώπου στον έλεγχο των φυσικών κινήσεών του**. «Όταν τις κινηθή [...] ουχ η φυσική δύναμις αυτόν εξελθείν εκ του όρου της φύσεως, και γενέσθαι έξω εκ των οφειλομένων βιάζεται, αλλ' η προσθήκη, ην ποιούμεν επί τη φύσει δια των αφορμών του θελή-ματος. Ο γαρ Θεός πάντα όσα εποίησε καλώς και εμμέτρως εποίησε. Και όσον το μέτρον τής αναλογίας τών φυσικώς [Σ.τ.μ.: Διάβαζε: φυσικών] (sic) ορθώς εν ημίν φυλάττεται, τοσούτον αι φυσικαί κινήσεις ου δύνανται βιάσασθαι ημάς, εκ της οδού εξελθείν· αλλά μόνον εν ευτάκτοις κινήσεσι κινείται το σώμα».
Υπάρχει κατάχρηση ή ακριβέστερα κακή χρήση, όταν ο άνθρωπος κάνει χρήση της σεξουαλικότητας αποβλέποντας μόνο στην αναφερόμενη σ' αυτήν ηδονή, όταν καθιστά την ηδονή σκοπό της δραστηριότητάς του στο συγκεκριμένο τομέα. Η στοχοθεσία αυτή είναι διαστροφική και παθολογική γι' αρκετούς λόγους.

Κατά **πρώτον** αρνείται ένα από τους πρωταρχικούς σκοπούς της σεξουαλικής λειτουργίας, τον προφανέστατο και αποτυπωμένο στην ίδια τη φύση: **την τεκνογονία**. Να γιατί ο Αγιος Μάξιμος παρατηρεί ότι κατά γενικό τρόπο «κακία εστίν η εσφαλμένη χρήσις των νοημάτων, ή επακολουθεί η παράχρησις των πραγμάτων»· και αναφέρει ως παράδειγμα ότι «επί της γυναικός, η ορθή χρήσις της συνουσίας ο σκοπός εστι της παιδοποιίας. Ο ουν εις την ηδονήν αποβλεψάμενος εσφάλη περί την χρήσιν, το μη καλόν ως καλόν ηγησάμενος. Ο ουν τοιούτος

παραχρήται γυναικί συνουσιαζόμενος».
Ωστόσο ο σκοπός που μόλις αναφέραμε, μολονότι ουσιαστικός, δεν είναι ούτε ο μοναδικός ούτε ο πλέον σημαντικός (Επισημαίνουμε ότι σε κανένα καινοδιαθηκικό κείμενο που αναφέρεται στο γάμο, δεν μνημονεύεται η αναπαραγωγή ως σκοπός και αιτία αυτού)**. Στο ανθρώπινο είδος, η τεκνογονία μπορεί να εμφανίζεται περισσότερο ως φυσικό αποτέλεσμα της συνουσίας παρά ως ο ίδιος ο σκοπός της. Η σεξουαλική ένωση είναι κατά πρώτον ο ένας από τους τρόπους ένωσης άνδρα και γυναίκας, μια από τις εκδηλώσεις της αμοιβαίας αγάπης τους που μεταφέρει την αγάπη σ' ένα ορισμένο επίπεδο της ύπαρξής τους, το σωματικό. Η αγάπη συνιστά τον πρώτο σκοπό της συνεύρεσης,** καθώς ο άνθρωπος μπορεί να εισπράξει πολλές πνευματικές ευεργεσίες από αυτή, παράλληλα με τους υπόλοιπους τρόπους της συζυγικής ένωσης. Πρέπει ωστόσο να οριστεί με ακρίβεια ότι η θεώρηση της συζυγικής αγάπης γίνεται μέσα από τη χριστιανική προοπτική: είναι **η ένωση των δύο προσώπων** -δηλαδή δύο υπάρξεων που κατανοούνται αφενός μεν στην ολοκλήρωσή τους και αφετέρου στην πνευματική τους φύση- **εν Χριστώ και για τη Βασιλεία**. Η ένωση επισφραγίζεται ως προς τη φύση και το σκοπό της με τη χορήγηση της χάρης του Αγίου Πνεύματος μέσα από το μυστήριο του γάμου. Η συγκεκριμένη αντίληψη **υποτάσσει τη συνουσία**, όπως και όλους τους υπόλοιπους τρόπους ένωσης των συζύγων **στην πνευματική διάσταση της ύπαρξής τους και της αγάπης τους** . **Η σεξουαλική ένωση οφείλει** κατ' αυτό τον τρόπο **να προηγείται οντολογικά μέσω της πνευματικής ένωσης, η οποία της παρέχει το νόημα και την αξία της**· μόνο κατά το λόγο τούτο μπορεί να σέβεται το σκοπό της, όπως και αυτόν της φύσης των όντων, τα οποία οδηγεί σε κοινωνία.

Όταν η συνεύρεση βιώνεται ανεξάρτητα από το πνευματικό της περιεχόμενο και γίνεται μόνο για την αισθητή ηδονή που πορίζει, τότε αναπόφευκτα ακρωτηριάζει τον άνθρωπο, διαταράσσοντας τη φυσιολογική τάξη της σχέσης του με το Θεό, τον εαυτό του και το συνάνθρωπό του.

1) **Η επιθυμία της σεξουαλικής ηδονής κατ' αποκλειστικότητα, που χαρακτηρίζει την πορνεία, κινητοποιεί την επιθυμητική δύναμη του ανθρώπου και την αποστρέφει από το Θεό, ο οποίος έπρεπε ν' αποτελεί του ουσιαστικό στόχο του. Σκοτισμένος από την πνευματική ηδονή που το πάθος του προσφέρει, ο άνθρωπος στερείται της πνευματικής απόλαυσης των ανώτερων αγαθών της Βασιλείας. Η πορνεία, όπως όλα τ' άλλα πάθη, βλέπουμε ότι οδηγεί στην ανατροπή των αξιών στο υψηλότερο επίπεδο: «οδηγεί» το Θεό σε δεύτερο επίπεδο, Τον λησμονεί και Τον αρνείται θέτοντας στη θέση Του την ηδονή των αισθητών.** Κατά γενικό τρόπο προσπερνά με τη σάρκα το πνεύμα στην ύπαρξη του εμπαθούς: «Η επιθυμία» γράφει ο Αγιος Μάξιμος «της μιας και μόνης εφετής τε και απαθούς αιτίας και φύσεως

ποιουμένη τα μετ' αυτήν ερασμιώτερα, και δια τούτο την σάρκα προτιμοτέραν τιθεμένη του πνεύματος· και της των νοουμένων δόξης τε και λαμπρότητος επιτερπεστέραν εργαζομένη την των φαινομένων απόλαυσιν».
Όπως και οι υπόλοιποι τρόποι ένωσης, στη φυσιολογική της λειτουργία η σεξουαλικότητα διαυγάζεται «εν τω Θεώ» και επιτελεί στο επίπεδό της και **κατ' αναλογία** [Η αναλογία που υπάρχει μεταξύ σεξουαλικής (σωματικής) και πνευματικής ένωσης έχει χρησιμοποιηθεί ευρύτατα τόσο στην Αγία Γραφή όσο και στα πατερικά κείμενα. Περίφημο παράδειγμα αποτελεί το Ασμα Ασμάτων, όπου εμφιλοχωρεί η συγκεκριμένη αναλογία] **την ένωση του Χριστού και της Εκκλησίας** (πρβλ. Εφεσ. 5, 20-32) φθάνοντας έτσι στο νόημα του μυστηρίου (πρβλ. Εφεσ. 5, 32)· διότι **η σεξουαλικότητα αγιάζεται με το μυστήριο του γάμου, ολοκληρώνεται και μεταμορφώνεται πνευματικά με την αγάπη των συζύγων που ζουν εν Χριστώ. Αντίθετα στην πορνεία γίνεται εμπόδιο στη συνάντηση του ανθρώπου με το Θεό. Παύει ν' αποτελεί έκφραση, σ' ένα ορισμένο επίπεδο, της αγάπης**, η οποία στηρίζεται στο Αγιο Πνεύμα και επομένως να συνιστά κατά κάποιο τρόπο πνευματική πράξη, ως καθοδηγούμενη από το Αγιο Πνεύμα. **Τότε η σεξουαλικότητα καθίσταται, καθαρά, σαρκική πράξη συστρεφόμενη γύρω από τον εαυτό της, σκοτεινή και αδιαφανής σε κάθε υπέρβαση. Η ηδονή, που πορίζεται ως αυτοσκοπός γίνεται απόλυτο για τον άνθρωπο· το απόλυτο αυτό αποκλείει το Θεό και καταλαμβάνει τη θέση Του. Με την πορνεία, ο άνθρωπος γίνεται είδωλο της απόλαυσης.**

2) **Από τότε ο άνθρωπος δε βλέπει πλέον το κέντρο της ύπαρξής του στην εικόνα του Θεού, της οποίας είναι φορέας, αλλά στις σεξουαλικές του λειτουργίες. Κατά κάποιο τρόπο υποβιβάζεται και περιορίζεται σ' αυτές**· αντίστοιχα είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ότι ο γαστρίμαργος κυριευμένος από το δικό του πάθος, υποβιβάζει τον εαυτό του στις γευστικές και πεπτικές λειτουργίες του. Συνεπώς **ο άνθρωπος βρίσκεται εκτός κέντρου και ζει εκτός εαυτού, αποξενωμένος, αλλοτριωμένος. Η σεξουαλική λειτουργία έρχεται να καταλάβει θέση υπερβολική και μάλιστα αποκλειστική στον άνθρωπο και υποκαθιστά την αγάπη με τη ζωώδη και ενστικτώδη επιθυμία· αυτό συμβαίνει γιατί η λειτουργία αυτή, δεν είναι υποταγμένη στην πνευματική αγάπη, όπως οφείλει να είναι**.

Όπως παρατηρεί ο Αγιος Βασίλειος Αγκύρας, ο άνθρωπος θέτει την ψυχή του στο "άρμα" του σώματός του: «Αι σάρκες δι' ηδονών τα οικεία πραγματευσάμενοι, τας εν αυταίς ψυχαίς τω κατ' αυτάς πάθει δουλευούσας ενώσωσιν, ακολούθημα των σαρκός κακών γινόμεναι αι ψυχαί».
Η τάξη των δυνάμεων του ανθρώπου αναστατώνεται, η ύπαρξή του βιώνει μια βαθιά ανισορροπία στο βαθμό που ο νους, η θέληση, η ευαισθησία και η διάθεση παύουν να υπηρετούν το πνεύμα, να πληροφορούνται και να καθοδηγούνται απ' αυτό· γίνονται πλέον υπηρέτες της σεξουαλικής

επιθυμίας στην αναζήτηση της ηδονής. Ο άνθρωπος κυβερνιέται από το ένστικτο και εξομοιώνεται προς τα ζώα.
Με την πορνεία, πολλές σωματικές λειτουργίες βρίσκονται μακριά από το φυσιολογικό σκοπό τους, καθώς γίνονται όργανα της σεξουαλικής ηδονής. Η σημασία και το νόημα του βλέμματος, που διαδραματίζει στην επιτέλεση του συγκεκριμένου πάθους θεμελιώδη ρόλο, προσφέρει ένα ιδιαίτερα διδακτικό παράδειγμα στην προσέγγιση του θέματος. Στην περίπτωση της παρά φύση χρήσης και της διεστραμμένης άσκησης της αντιληπτικής δύναμης, ο Αγιος Ιωάννης Κασσιανός δείχνει επαρκώς πως προκύπτει ο παθολογικός χαρακτήρας· παρατηρεί ότι **η καρδία που βλέπει με επιθυμία, νοσεί και φθείρεται από το βέλος της σεξουαλικής επιθυμίας, καθώς νοθεύει το δώρο του βλέμματος που παραχωρείται από το Δημιουργό της, θέτοντάς το στην υπηρεσία πονηρών πράξεων**.
Μπορούμε να πούμε ότι το σώμα κάτω από την επήρεια της πορνείας, βρίσκεται συνολικά σε εκτροπή από τη φυσική εντελέχειά του. Υπενθυμίζουμε, ότι το σώμα του ανθρώπου καλείται, όπως και η ψυχή, να ενωθεί με το Θεό μέσω της αρετής και ν' αγιαστεί, θεωθεί, δοξαστεί και να εκφράσει από αυτό τον κόσμο τη δόξα του Θεού και τις απαρχές τής Βασιλείας [Σ.τ.μ.: Ο αρραβώνας του Πνεύματος στη δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας και την πατερική παράδοση], μέσω τής μεταμορφωτικής παρουσίας του Αγίου Πνεύματος σ' αυτό. «Ουκ οίδατε», γράφει ο Απόστολος Παύλος, «ότι το σώμα υμών ναός του εν υμίν Αγίου Πνεύματος εστιν, ου έχετε από Θεού, και ουκ εστέ εαυτών; [...] Δοξάσατε δη τον Θεόν εν τω σώματι υμών» (Α' Κορ. 6, 19-20). Σύμφωνα με τη διδασκαλία του Αποστόλου είναι σαφές ότι **ο φυσικός και φυσιολογικός προορισμός του σώματος είναι να αφιερωθεί στο Θεό, να δοξάζει το Θεό και να είναι πνευματοφόρο. Τα ίδια ισχύουν για την ψυχή με την οποία το σώμα είναι ενωμένο.** Επιβεβαιώνοντας από την άλλη πλευρά, ότι «το σώμα ου τη πορνεία» (Α' Κορ. 6, 13), ο Απόστολος Παύλος δηλώνει καθαρά ότι ο άνθρωπος κάνει παρά φύση και ανάρμοστη χρήση του, όταν το παραδίδει στο πάθος τής πορνείας. Υποβιβάζοντας το σώμα του σε εργαλείο τής σεξουαλικής ηδονής, ο άνθρωπος αρνείται και πάλι την πνευματική του διάσταση και τον υπερβατικό προορισμό του, περιφρονεί την εικόνα του Θεού σύμφωνα με την οποία πλάστηκε και γίνεται τελικά «εκλαθών [Σ.τ.μ.: Επιλήσμονας] της ανθρωπίνης φύσεως». Βεβηλώνει το εκ φύσεως νερό και θεόμορφο, «καταπατεί τον ναόν του Θεού», κάνει ναό του Αγίου Πνεύματος και τόπο προσευχής ένα κρησφύγετο αχρείων και φαύλων, μετατρέπει σε πόρνο (πρβλ. Α' Κορ. 6, 15) [Υπενθυμίζουμε ότι η λέξη πορνεία δηλώνει, κυριολεκτικά, τη σεξουαλική ικανοποίηση έξω από το γάμο], **αυτό που μαζί με την ψυχή καλούνται να συναφθούν και να συναρμοσθούν με το Χριστό στην Εκκλησία και μέσα στο γάμο που είναι εικόνα αυτής. Ο πόρνος αγνοεί το θέλημα του Θεού σ' ό,τι αφορά τη χρήση του σώματός του** (πρβλ. Α' Θεσ. 4, 3-7): συνεπώς «εις το ίδιον σώμα αμαρτάνει» (Α' Κορ. 6, 18) και «αθετεί [...] τον Θεόν τον και δόντα το Πνεύμα αυτού το Αγιον εις υμάς» (Α' Θεσ. 4, 8).

Η πορνεία μπορεί να θεωρείται ως πηγή θανάτου για όλη την ύπαρξη, όσο διάστημα οδηγεί τον άνθρωπο ν' απαρνείται την ίδια του τη φύση και ν' απορρίπτει Εκείνον, που του δίνει ύπαρξη, νόημα και ζωή.

Οι προηγούμενες θεωρήσεις περί το ανθρώπινο σώμα δεν πρέπει να μας κάνουν να λησμονήσουμε ότι αυτό **δεν παρεμβαίνει πάντα στο πάθος της πορνείας ή ισοδύναμα ότι συχνότερα εισέρχεται σε δεύτερο χρόνο και φάση. Η ανθρώπινη σεξουαλικότητα είναι ψυχικής υφής, πριν να είναι φυσικής.** Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας παρατηρεί ότι: «Η όρεξις ου του σώματος εστι, καν δια το σώμα αύτη γίνηται». **Το σώμα, συχνότατα, οδηγείται στην αμαρτία από μια επιθυμία, που γεννιέται στην καρδιά** (Μάρκ. 7, 21) **και αναπτύσσεται έως ότου προκαλέσει τη μετάβαση στη φυσική πράξη. Η «σφοδρή επιθυμία της καρδίας» μοιάζει σα να περιέχει ήδη «εν σπέρματι» όλο το πάθος και σα να το εκφράζει ήδη πλήρως** (πρβλ. Ματθ. 5,28). Και αν αληθεύει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η επιθυμία μπορεί να υποκινείται και να γεννάται στην ψυχή **από σωματικές κινήσεις και ωθήσεις**, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι και εδώ ακόμη **η ψυχή διατηρεί την πρωτοβουλία**, στο βαθμό που διαθέτει δύναμη να δέχεται την ανάπτυξη αυτών των δυνάμεων/ωθήσεων ή αντίθετα ν' αρνείται να δώσει συνέχεια σ' αυτές. Ανεξάρτητα από την έκβαση των πραγμάτων πρέπει να υπογραμμιστεί ότι **το πάθος της πορνείας μπορεί να επιτελείται με τη σκέψη**, **μέσω της ηδονής των (ανα)παραστάσεων και πιο συγκεκριμένα των εικόνων.** Ο Αγιος Μάξιμος γράφει ότι: «Ώσπερ το σώμα έχει κόσμον τα πράγματα, ούτω και ο νους έχει κόσμον τα νοήματα· και ώσπερ το σώμα πορνεύει μετά του σώματος της γυναικός, ούτω και ο νους πορνεύει μετά του νοήματος της γυναικός δια της φαντασίας του ιδίου σώματος· την γαρ μορφήν του ιδίου σώματος βλέπει μιγνυμένην μετά της μορφής τής γυναικός κατά διάνοιαν [...]. Και επί των άλλων αμαρτημάτων ομοίως: άπερ γαρ πράττει το σώμα κατ' ενέργειαν εις τον κόσμον των πραγμάτων, ταύτα πράττει και ο νους εις τον κόσμον των νοημάτων». **Όταν οι παραστάσεις δεν προσφέρονται από τις αισθήσεις ή τη μνήμη, μπορεί να επινοούνται από τη φαντασία με την ώθηση της επιθυμίας. Τούτο μπορεί να αποτελέσει αφορμή για πραγματικές φαντασιώσεις ή παραισθήσεις, ιδιαίτερα με τη συμβολή της δύναμης μιας πολύ ισχυρής επιθυμίας ή με άμεση δαιμονική εισήγηση και υποβολή**. Ο δαίμονας της πορνείας, παρατηρεί ο Ευάγριος «λέγειν τε αυτήν [την ψυχήν] τινά ρήματα και πάλιν ακούειν ποιεί, ως ορωμένου δήθεν και παρόντος του πράγματος». **Η πορνεία λοιπόν οδηγεί αυτόν, στον οποίο κατοικεί, να ζει σ' ένα κόσμο ειδώλων και φαντασμάτων, τον βυθίζει σε χώρο μη πραγματικό, τον παραδίδει σε παραλήρημα και σε δαιμονικές δυνάμεις**.

Η αγάπη είναι άνοιγμα προς τον άλλο και ελεύθερο δόσιμο εαυτού. Καθένα από τα δύο πρόσωπα που ενώνεται, δίνεται στο άλλο και το λαμβάνει, σε σχέση αμοιβαιότητας. Μέσα από αυτή την κοινωνία ο καθένας

πλουτίζεται και ανοίγεται σε κάθε συνιστώσα της ύπαρξής του και μέχρι το άπειρο θείο στο βαθμό, που όπως οφείλεται, η αγάπη τρέφεται με τη χάρη [του Αγίου Πνεύματος] και βρίσκει το σκοπό της μέσα στη Βασιλεία. Αντίθετα η πορνεία είναι φίλαυτη διάθεση και αποκαλύπτει εγωιστική αγάπη του εαυτού. Ανακυκλώνει στον εαυτό του αυτόν που κυριεύει και τον αποκλείει εντελώς από τον άλλο. Εμποδίζει κάθε αμοιβαιότητα καθώς, κάτω από την επιρροή της, ο εμπαθής δε βλέπει τίποτε άλλο εκτός από το συμφέρον του, δε δίνει τίποτε στον άλλο, ενώ θέλει αποκλειστικά να λαμβάνει από αυτόν, με την προϋπόθεση ότι ανταποκρίνεται στις εμπαθείς επιθυμίες της. Ό,τι τυχόν λαμβάνει, το θεωρεί μάλλον κατάληξη της δικής της επιθυμίας παρά δώρο του άλλου: ο εμπαθής μεταχειρίζεται τον άλλο για τον εαυτό του· ο άλλος αποτελεί γι' αυτόν ένα απλό μεσολαβητή μεταξύ αυτού και του εαυτού του. Η πορνεία λοιπόν αιχμαλωτίζει τον άνθρωπο στο εγώ της, πιο αυστηρά και περιοριστικά στον κόσμο που δεν αναπνέει και είναι κλειστός και απομονωμένος στη σαρκική σεξουαλικότητά του, τα ένστικτα και τα είδωλά του και τον αποκλείει εντελώς από τους άπειρους κόσμους της αγάπης και του πνεύματος.

3) **Όταν η πορνεία αποτελεί ηδονή μιας φανταστικής παράστασης και εικόνας του άλλου, αυτός δεν υπάρχει ως πρόσωπο ή ως πλησίον, αλλά ως φαντασιακό αντικείμενο, κατανοούμενο με την προβολή των επιθυμιών του εμπαθούς.** Μια τέτοια φαντασιακή θεώρηση του άλλου έχει κάποια επίπτωση στον τρόπο με τον οποίο ο εμπαθής ενδεχομένως θεωρεί τα υλικά όντα, που αντιστοιχούν στο πάθος του, μέσα στην πραγματικότητα. Αναπόφευκτα θα υπάρξει μια επιβολή του φανταστικού στο πραγματικό, με αποτέλεσμα τη θέαση ενός «πραγματικού» αλλοιωμένου από το φανταστικό. Η θέαση του άλλου στην πραγματικότητα δεν είναι μόνο νοθευμένη και στρεβλή με το τέχνασμα και το σόφισμα κάποιου φανταστικού που θα προηγείτο αυτής [Σ.τ.μ.: δηλ. της θέασης]. Όταν το πάθος επιτελείται στα πλαίσια άμεσης σχέσης με ένα πρόσωπο υλικό και παρόν, **λειτουργεί μειωτικά για το πρόσωπο**. **Μέσα στην πορνεία, ο άλλος δε συναντάται ως πρόσωπο, δεν κατανοείται στην πνευματική του διάσταση, στη θεμελιώδη πραγματικότητα του «κατ' εικόνα Θεού» δημιουργήματος: υποβιβάζεται σ' αυτό, που στην εξωτερική του εμφάνιση είναι επιδεκτικό ν' απαντήσει στην ηδονική επιθυμία του εμπαθούς· καθίσταται απλό όργανο ηδονής και αντικείμενο για τον εμπαθή.** Σε ορισμένες περιπτώσεις ή εσωτερικότητά του δεν ομολογείται, καθώς και κάθε διάσταση της ύπαρξής του, που υπερβαίνει το σεξουαλικό επίπεδο, όπως ιδιαίτερα αυτές της συνείδησής του, της ανώτερης ευαισθησίας και της θέλησης. **Ο εμπαθής από την άλλη πλευρά αγνοεί την ελευθερία τού άλλου· στο βαθμό μάλιστα που έχει υπόψη μόνο την ικανοποίηση της δικής του επιθυμίας, η οποία συχνότατα παρουσιάζεται σ' αυτόν ως απόλυτη ανάγκη, αγνοεί και την επιθυμία του άλλου. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, ο άλλος δεν αναγνωρίζεται πλέον**

ούτε η διαφορετικότητά του ούτε ο μοναδικός χαρακτήρας της προσωπικής ιδιοσυστασίας του είναι σεβαστοί· αυτά μπορούν ν' αποκαλυφθούν μόνο μέσα από την έκφραση της ελευθερίας του και την εκδήλωση των ανώτερων σφαιρών της ύπαρξής του· τούτο συμβαίνει, καθώς, λόγω της πορνείας, οι ανθρώπινες υπάρξεις περιορίζονται στη γενικότατη και ζωώδη διάσταση της σαρκικής σεξουαλικότητας και γίνονται πρακτικά πανομοιότυπες και απαράλλακτες με αντικείμενα.
Φαίνεται λοιπόν, ότι κάτω από την επήρεια της πορνείας, ο άνθρωπος βλέπει τον πλησίον όπως **δεν** είναι· δεν τον βλέπει όπως είναι. Μ' άλλα λόγια αποκτά **φαντασιακή και παραληρηματική θέαση**, εκείνων που το πάθος τον οδηγεί να συναντήσει. Από τότε όλες οι σχέσεις του μ' αυτούς είναι εντελώς **διεστραμμένες**.
Ο **παθολογικός και παθογόνος χαρακτήρας της πορνείας** έχει δειχθεί επαρκώς, στα διάφορα επίπεδα, ώστε να αντιληφθούμε καλά ότι οι Πατέρες την αξιολογούν συχνά **ως νόσο** και βλέπουν σ' αυτή μια **μορφή μανίας και αφροσύνης.**
Ο Μέγας Βασίλειος, υπενθυμίζοντας ιδιαίτερα ότι η ψυχή εμπλέκεται στο πάθος αυτό, γράφει: «Επιθυμία νόσος εστι ψυχής». Ο Αγιος Ιωάννης Κασσιανός λέγει, ότι η καρδιά, που βλέπει μ' επιθυμία, νοσεί και είναι τραυματισμένη από το πάθος. Σ' άλλο σημείο αξιολογεί το ίδιο πάθος ως «κακοήθη νόσο» ή απλά «νόσο» και κάνει λόγο για το νοσούντα νου εξαιτίας των προσβολών της. Για να δηλώσει το πάθος αυτό, ο Αγιος Γρηγόριος Νύσσης ομιλεί για «την νόσον τής ηδονής». Ο Αγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος την χαρακτηρίζει, όπως ο Αγιος Ιωάννης Κασσιανός, ως «κακοήθη νόσο» και λέγει από την πλευρά του: «Οφθαλμία χαλεπή μοιχεία: των οφθαλμών εστί το νόσημα, ου των του σώματος, αλλά πρότερον των της ψυχής».

Συχνότερα η πορνεία θεωρείται ως **μορφή μανίας**. Ο Μέγας Βασίλειος βλέπει στις εκδηλώσεις του πάθους «πάντα όσα λυττώσης έργα και παραφόρου ψυχής» και ο Αγιος Ιωάννης της Κλίμακος γράφει: «Έστιν εν τοις ηδυπαθέσιν [...] έκνουν τινά και εξεστηκότα τον πάσχοντα απεργαζόμενον, λογικής και αλόγου ουσίας εν εφέσει διηνεκεί μεμεθυσμένον»· ο ίδιος λέγει ακόμη: «Ο δε της πορνείας [δαίμων] πολλάκις τον ηγεμόνα νουν σκοτίσας, και επί ανθρώπων ποιείν εκείνα παρασκευάζει, άπερ οι εξεστηκότες [Σ.τ.μ.: Οι παράφρονες, οι άφρονες, οι ανόητοι, οι εμμανείς] μόνον εργάζονται». Ο Αγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος καταγίνεται να δείξει πως **το πάθος εξαπατά τη διάνοια του ανθρώπου και σκοτίζει, διεγείρει, λυμαίνεται και ενοχλεί την ψυχή του**: «Όταν γαρ υπό ασελγούς επιθυμίας αλώ η ψυχή, καθάπερ νέφος και αχλύς τους του σώματος οφθαλμούς, ούτω της διανοίας το προορατικόν προκαταλαβούσα εκείνη, ουδένα αφίησιν ιδείν περαιτέρω [...]· αλλ' υπό της επιβουλής εκείνης τυραννηθείσα λοιπόν, ευκαταγώνιστος υπό της αμαρτίας γίνεται· και καθάπερ τοίχος αθυρίδωτος προ των οφθαλμών εγερθείς, ουκ αφίησι την ακτίνα της δικαιοσύνης ελλάμψαι τη διανοία, των λογισμών των ατόπων της επιθυμίας πάντοθεν αυτήν επιτειχισάντων· και απαντά αυτώ τότε η πορνευομένη γυνή, προ των οφθαλμών, προ της διανοίας, προ των οφθαλμών εστώσα και φαινομένη· και ώσπερ

οι πεπηρωμένοι, καν εν σταθερά μεσημβρία υπ' αυτού του ουρανού το μέσον εστηκότες ώσιν, ου παραδέχονται το φως εγκεκλεισμένων αυτοίς των ομμάτων, ούτω δη και ούτοι, καν μυρία πάντοθεν αυτοίς ενηχή σωτήρια δόγματα, τω πάθει τούτω προκατειλημμένοι την ψυχήν, πάσι τοις τοιούτοις λόγοις αποφράττουσι την ακοήν». Ο ίδιος άγιος, σε άλλο σημείο χαρακτηρίζει την τρυφή και την απόλαυση, στις οποίες αποσκοπεί η πορνεία ως «μητέρα παραφοράς».

Οι πατερικές διδαχές σχετικά με την πορνεία, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι **τρία είναι τα κύρια παθολογικά αποτελέσματα του συγκεκριμένου πάθους** , όπως είχαμε ήδη τη δυνατότητα να παρατηρήσουμε στα αποσπάσματα, που παρατέθηκαν παραπάνω:

1) **Η αταξία και η ταραχή της ψυχής, που συνοδεύουν την επιτέλεση της πορνείας, από τη γέννηση της επιθυμίας μέχρι την ικανοποίηση και τον κορεσμό της.**

2) **Η ανησυχία που ακολουθεί το πάθος** από την αρχή, στην αναζήτηση του αντικειμένου του και στην επεξεργασία των μέσων που επιτρέπουν να το φθάσει (με ο,τιδήποτε συνεπάγεται αυτό: ιδιαίτερα την αβεβαιότητα, την αγωνιώδη αναμονή του αντικειμένου και το φόβο της απώλειάς του). **Παρόμοια ανησυχία ακολουθεί την ικανοποίηση της επιθυμίας**. **Η ηδονή εξαφανίζεται σχεδόν αμέσως μετά την εμφάνισή της, εγκαταλείποντας στην ψυχή μία πικρή γεύση·** η έντασή της είναι τόσο μεγαλύτερη όσο ο άνθρωπος είχε καταστήσει την ηδονή απόλυτο μέγεθος και όσο ανέμενε από αυτή την τέλεια και πλήρη ικανοποίηση. **Ο εμπαθής παρουσιάζει τότε το αίσθημα της στέρησης, συνοδευόμενο από αγωνία και ακόμη μερικές φορές από θλίψη και αδημονία. Πιστεύει ότι θα μπορέσει να θεραπεύσει την κατάσταση της οδύνης που βιώνει, υπό την επήρεια του πάθους του, με την ανανέωση της ηδονής.** Κατ' αυτό τον τρόπο η μόλις ικανοποιηθείσα επιθυμία ξαναγεννιέται εξαρχής μαζί με τις αντίστοιχες ανησυχίες. Η ανησυχία είναι τόσο μεγαλύτερη όσο η επιτέλεση του πάθους συντηρεί και ενισχύει τη δύναμη τής επιθυμίας που την εκφράζει, ενώ ταυτόχρονα αυξάνει τη σημασία που αποδίδεται στην ηδονή. Αυτό αφενός μεν καθιστά τις δυσκολίες που αναπόφευκτα συναντώνται για την ανανέωση της ικανοποίησης της επιθυμίας πιο επώδυνες και μάλιστα τόσες φορές, όσες το απαιτεί το πάθος, και αφετέρου δε καθίστα οδυνηρότερη τη διάψευση της ελπίδας που προκύπτει από την απόκλιση μεταξύ τής ηδονής, που ανέμενε ο εμπαθής και αυτής που η ικανοποίηση της επιθυμίας του απέφερε.

3) **Ο σκοτισμός του νου, της διάνοιας, της συνείδησης και η απώλεια της κρίσης.** Πέρα από τα τρία κύρια αυτά αποτελέσματα, **το πάθος έχει ως συνέπειες την άμβλυνση και νάρκωση του νου και την επιβάρυνση της ψυχής**. **Ασκεί σε όποιον τον κυριεύει πραγματική τυραννία** , μεγαλύτερη απ’ όλα τα υπόλοιπα

πάθη, εξαιτίας τής ασυνήθιστης ισχύος του. Γράφει επί τούτου ο Αγιος Γρηγόριος Νύσσης: «Πολλών όντων παθών, α τους λογισμούς των ανθρώπων καταγωνίζεται, ουδεμίαν καθ' ημών ισχύν έτερον πάθος έχει τοσαύτην ως προς την νόσον της ηδονής εξισούσθαι». Για το λόγο αυτό «δύσμαχος και δυσανταγώνιστος πολέμιος ημών η ηδονή [εστί]»· **ένας άλλος λόγος είναι η εκπληκτική ταχύτητα δράσης του δαίμονα, που προτρέπει στην πορνεία**.
Καταστρέφει τις αρετές, όπως και όλα τα υπόλοιπα πάθη. Γεννά στην ψυχή αντίστοιχα όλων των ειδών τις πονηρές διαθέσεις και στάσεις και **ειδικότερα την απουσία του φόβου του Θεού, την απέχθεια για την προσευχή, την αγάπη του εαυτού, την αναισθησία, την προσκόλληση στον κόσμο, την απελπισία.**
Σημειώνουμε, για να ολοκληρώσουμε, ότι **το πάθος τής πορνείας ευνοείται στη γέννηση, τη διατήρηση και την ανάπτυξή του κυρίως από τρεις τύπους εμπαθούς συμπεριφοράς: την υπερηφανία και τη ματαιοδοξία· την κατάκριση του πλησίον· την αφθονία τροφής και ύπνου.**

(Πλήθος αναφορών σε έργα των Πατέρων της Εκκλησίας μας θα βρείτε στο βιβλίο)

(Από το βιβλίο του **Jean Claude Larchet** (*) **«Η θεραπευτική των πνευματικών νοσημάτων – Εισαγωγή στην ασκητική παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας»,** Τόμος Α', Εκδόσεις "Αποστολική Διακονία")

(*) Ο Jean Claude Larchet γεννήθηκε το 1949 στη βορειοανατολική Γαλλία. Διδάκτωρ Φιλοσοφίας και διδάκτωρ Θεολογίας του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου, είναι συγγραφέας δεκαπέντε βιβλίων και πολυάριθμων άρθρων που αφορούν τη θεολογία και την πνευματικότητα των Πατέρων της Εκκλησίας, τα οποία μεταφράστηκαν σε δώδεκα γλώσσες. Θεωρείται ως ένας από τους κορυφαίους Ορθόδοξους πατρολόγους και ένας σημαντικός εκφραστής της Ορθοδοξίας στην Ευρώπη. Ζει και εργάζεται ως καθηγητής στη Γαλλία. Διευθύνει, σε δύο γαλλικούς εκδοτικούς οίκους, μία συλλογή βιβλίων αφιερωμένων σε σύγχρονους πνευματικούς της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται ο γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής, ο γέροντας Παϊσιος, ο γέροντας Εφραίμ Κατουνακιώτης, ο γέροντας Χαράλαμπος, ο γέροντας Πορφύριος.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

Η θεραπευτική της πορνείας: Η εγκράτεια και η σωφροσύνη. Α' Μέρος: Η μοναχική σωφροσύνη (Jean Claude Larchet)

Η θεραπευτική της πορνείας: Η εγκράτεια και η σωφροσύνη. Β' Μέρος: Η σωφροσύνη στο γάμο (Jean Claude Larchet)